

A  
B  
C  
D  
E  
F  
G  
H  
I  
K  
L  
M  
N  
O  
P  
Q  
R  
S  
T  
U  
V  
W  
X  
Y  
Z

57. FLORENTINUS, lib. 8 Institutionum.

Qui in futurum usuras a debitore acceperat, tacite pactus videtur, ne intra id tempus sortem petat. — § 1. Si ex altera parte in rem, ex altera in personam pactum conceptum fuerit, veluti, ne ego petam, vel ne a te petatur: heres meus ab omnibus vobis petitionem habebit, et ab herede tuo omnes petere poterimus.

58. NERATIUS, lib. 3 Membranarum.

Ab emptione, venditione, locatione, conductione, ceterisque similibus obligationibus, quin integris omnibus consensu eorum, qui inter se obligati sint, recedi possit, dubium non est. Aristoni hoc amplius videbatur: si ea, quae me ex empto praestare tibi oporteret, praestitisses, et cum tu mihi pretium deberes, convenisset mihi tecum, ut rursus praestituis mihi a te in re vendita omnibus, quae ego tibi praestitisses, pretium mihi non dares; tuque mihi [ea] praestitisses: pretium te debere desinere: quia bona fidei, ad quam omnia haec rediguntur, interpretatio hanc quoque conventionem admittit. Nec quicquam interest, utrum integris omnibus in qua obligati essemus, conveniret, ut ab eo negotio discederetur: an in integrum restituis his, quae ego tibi praestitisses, consentiremus, ne quid tu mihi eo nomine praestares. Illud plane conventionem, quae pertinet ad resolvendum id quod actum est, perfici non potest, ut tu, quod iam ego tibi praestitui, contra praestare mihi cogaris: quia eo modo non tam hoc agitur, ut a pristino negotio discedamus, quam ut novae quaedam obligationes inter nos constituantur.

59. PAULUS, lib. 5 Regularum.

Per quos adquiri nobis stipulatione potest, per eosdem etiam pactis conventis meliorem conditionem nostram fieri posse, placet.

60. PAPIRIUS JUSTUS, lib. 8 Constitutionum.

Imperator Antoninus Avidio Cassio rescripsit, Si creditores parati sint partem ex bonis, licet ab extraneo, consequi: rationem habendam prius necessarium personarum, si idonee sint.

61. POMONIUS, lib. 9, ad Sabinum.

Nemo paciscendo efficere potest, ne sibi locum suum dedicare liceat: aut ne sibi in suo sepelire mortuum liceat: aut ne vicino invito praedium alienet.

62. FURIUS ANTHIANUS, lib. 1, ad Edictum.

Si reus postquam pactus sit a se non peti pecuniam (ideoque capiti id pactum fideiussori quoque prodesse) pactus sit, ut a se peti liceat: an utilitas prioris pacti sublata sit fideiussori, quaesitum est? Sed verius est, semel adquisitam fideiussori pacti exceptionem, ulterius [ei] invito extorqueri non posse.

TIT. XV.

DE TRANSACTIONIBUS.

1. ULPIANUS, lib. 50, ad Edictum.

Qui transigit, quasi de re dubia, et lite incerta neque finita transigit: qui vero paciscitur, donationis causa rem certam et indubitam liberalitate remittit.

2. Idem, lib. 74, ad Edictum.

Transactum accipere quis potest, non solum si Aquiliana stipulatio fuerit subjecta, sed et si pactum conventum fuerit factum.

3. SCAEVOLE, lib. 1 Digestorum.

Imperatores Antoninus et Verus ita rescriperunt: Privatis pactio-nibus non dubium est, non laedi jus caeterorum: quare transactione, quae inter heredem, et matrem defuncti facta est, neque testamentum rescissum videri posse, neque manumissis, vel legataris actiones suas ademptas. Quare quicquid ex testamento petunt, scriptum heredem convenire debent: qui in transactione hereditatis, aut cavi sibi pro oneribus hereditatis, aut si non cavi, non debet negligentiam suam ad alienam injuriam referre. — § 1. Cum transactio propter fideicommissum facta esset, [et] postea codicillis reperti sunt: quare, an quatio minus

80. L. 2, § 6, infr. de doli mali et met. except. — 81. L. 1, C. quando liceat ab empt. disced. — 82. L. 2, in fin. C. de contrah. empt. — 83. L. 1, § 1, de oblig. et act. — 84. L. 3, infr. de rescind. vendit. — 85. L. 1, in fin. C. quando liceat ab empt. disced. — 86. L. 38, § 6, infr. de verb. oblig. — 87. L. 16, infr. de reb. auct. judic. possid. — 88. L. 11, infr. de reb. auct. judic. possid. — 89. Abrogat. L. ult. C. de pact. inter empt. — 90. L. 15, in pr. infr. de servitut. — 91. Excep. L. 7, § 1, infr. de distract. pignor. — 92. Mutat. L. ult. C. de reb. alien. non alien. — L. 12, § 5, infr. de verb. oblig. — 93. Idem L. 67, § 1, infr. de fideiuss. — 94. L. 19, infr. de except. — 95. Obis. L. 27, § 2, vers. eodem ratione, supra. — Tit. XV. — 1. Lib. 2, C. 4. — 2. L. 12, C. h. t. l. 6. C. de solut. et liberat. — 3. L. 1, C.

ex transactione consecuta mater defuncti fuerit, quam pro parte sua est, id est, ex fideicommissi causa consequi debeat? Respondit, debere. — § 2. Debitor, cujus pignus creditor distraxit, cum Mavio, qui se legitimum creditorum heredem esse jactabat, minimo transegit: postea, testamento prolato, Septicius heredem esse apparuit: quasitum est, si agat pignoratitia debitor cum Septicio, an is uti possit exceptione transactionis factae cum Mavio, qui heres eo tempore non fuerit: possitque Septicius pecuniam quae Mavio, ut heredi, a debitore numerata est, conditione repetere, quasi sub pretextu hereditatis acceptam? Respondit, secundum ea, quae proponerentur, non posse: quia neque cum eo ipse transegit, nec negotium Septicii Mavio gerens accepit.

4. ULPIANUS, lib. 46, ad Sabinum.

Aquiliana stipulatio omnimodo omnes praecedentes obligationes novat, et perimit: ipsaque perimitur per acceptilationem: et hoc jure utimur; ideoque etiam legata sub conditione relicta in stipulationem Aquilianam deducuntur.

5. PAPINIANUS, lib. 1 Definitionum.

Cum Aquiliana stipulatio interponitur, quae ex consensu redditur, lites de quibus non est cogitatum, in suo statu retinetur. Liberalitatem enim captiosam interpretatio prudentium fregit.

6. GAIVS, lib. 17, ad Edictum provinciale.

De his controversiis, quae ex testamento profisciscuntur, neque transigi, neque exquiri veritas aliter potest, quam inspectis, cognitisque verbis testamenti.

7. ULPIANUS, lib. 7 Disputationum.

Et post rem judicatam transactio valet, si vel appellatio intercesserit, vel appellare poteris. — § 1. Si fideiussor conventus, et condemnatus fuisset, mox reus transegit cum eo, qui erat fideiussor condemnatus; transactio valet, quaeritur? Et puto valere: quasi omni causa et adversus reum et adversus fideiussorem dissoluta: si tamen ipse fideiussor condemnatus transegit, transactione non perimit rem judicatam; tamen eo, quod datum est, relevari rem judicatam oportet. — § 2. Usque adeo autem, quod datum est, etiamsi non proficit ad transactionem, extenuat tamen rem judicatam, ut inde sit et dictum, et rescriptum circa alimentorum transactionem, circa praetoris auctoritatem factam: Ut quod datum est, proficiat ad alimenta; ita ut, si quid amplius ex causa alimentorum deberi potest, ad praestetur; quod autem datum est, impuatur.

8. Idem, lib. 5, de omnibus Tribunalibus.

Cum hi, quibus alimenta relicta erant, facile transigerent, contenti modico presenti; divus Marcus oratione in senatu recitata effeci, ne aliter alimentorum transactio rata esset, quam [si] auctore praetore facta. Solet igitur praetor intervenire, et inter consentientes arbitrari, an transactio, vel quae admitti debeat. — § 1. Ejusdem praetoris notio ob transactionem erit, sive habitatio, sive vestiarius, sive de praediis alimentum legabitur. — § 2. Haec oratio pertinet ad alimenta, quae testamento vel codicillis fuerint relicta, [sive ad testamentum factis, sive ab intestato.] Idem erit dicendum et si mortis causa donata fuerint relicta: vel ab eo, cui mortis causa donata sunt relicta. Sed et si conditionis implende gratia relicta sunt: adhuc idem dicemus. Plane de alimentis, quae non mortis causa donata sunt, licet et sine praetore auctore transigi. — § 3. Sive igitur in menses singulos, sive in dies, sive in annos fuerint relicta; oratio locum habet. Sed et si non fuerint perpetuo relicta, sed usque ad annos certos, idem est. — § 4. Si integra quantitas alieni fuerit legata, ut ex usuris ejus se alat, et mortis tempore pecunias restituat; non cessabit oratio, licet non in annos singulos videatur id relictum. — § 5. Sed et si sit ea quantitas relicta Titio, vel res, ita ut inde alimenta scio praestentur; magis est, ut transigere Titius possit: nec enim transactione Titii minuuntur alimenta Scii. Idemque est et si per fideicommissum alimenta ad hoc legatario fuerint relicta. — § 6. Eam transactionem oratio improbat, quae ideo sit, ut quis repraesentatum pecuniam consumat. Quid ergo, si quis citra praetoris auctoritatem transegerit, ut, quod per singulos annos erat ei relictum, consequeretur per singulos menses? Aut quid, si, quod per singulos menses ei relictum erat, consequeretur per singulos dies? Quid deinde, si quod consummato anno ut acciperet, initio

h. t. l. 1, C. inter alios acta. — A. L. 29, § 2, infr. de inoffic. testam. — 5. L. 12, infr. h. t. l. 1, de tam. L. 19, C. h. t. — 6. L. 2, infr. de novat. — 7. L. 1, l. 6, l. 8, infr. d. 4. — 8. L. ult. C. de acceptil. — 9. L. 3, § 1, infr. de novat. — 10. L. 9, § 1, infr. h. t. l. 3, C. cod. — 11. L. 14, § 1, vers. sed recitissime, infr. quod met. caus. gest. — 12. In fin. infr. de auro, argent. mund. — 13. Arg. L. 3, § 1, supra: L. 12, infr. h. t. l. 1, § 1, infr. de testam. quoadm. oper. — 14. L. 11, infr. h. t. l. 2, C. cod.; L. 25, § 1, infr. de condit. indeb. — 15. d. L. 25, § 1, in fin. — 16. d. L. 25, § 1, in fin. — 17. Idem vide L. 25, § 2, infr. de condit. indeb. — 18. L. 5, C. h. t. — 19. L. 1, in pr. infr. pro socio. — 20. L. ult. in pr. C. de episc. et cleric.

anni consequatur? Et puto eam transactionem valere: quia meliorem conditionem suam alimentarius [tali] transactione facit: noluit enim oratio alimenta per transactionem intercepti. — § 7. Nihil autem interest, atram libertini sint, quibus alimenta relicta sunt, an ingenui: satis locupletes, an minus. — § 8. Vult igitur oratio, apud praetorem de istis quaeri: in primis de causa transactionis: dein, de modo: tertio, de persona transigentium. — § 9. In causa [hoc] erit requirendum, quae causa sit transigendi: sine causa enim neminem transigentem audiet praetor. Causae fere hujusmodi solent allegari: si alibi domicilium heres alibi alimentarius habeat: aut si destinet domicilium transferre alter eorum: aut si causa aliqua urgeat praesentis pecuniae: aut si a pluribus ei alimenta relicta sint, et minutim singulos convenire difficile ei sit: aut si qua alia causa fuit, ut plures solent incidere, quae praetori suadeant transactionem admittere. — § 10. Modus quoque pecuniae, quae in transactionem venit, aestimandus est: ut puta quantitas transactionis: nam etiam ex modo fides transactionis aestimabitur. Modus autem pro aetate ejus qui transigit arbitrandus est, et valetudine: nam alias cum puero, alias cum juvene, alias cum sene transigi palam est: constat enim alimenta cum vita finire. — § 11. Sed et personarum contemplatio habenda est: hoc est, quibus vite sint hi quibus alimenta relicta sunt: utrum frugi vite [hi sint], qui alias sufficere sibi possint, an sequioris, qui de alimentis pendeant. In persona ejus, a quo alimenta relicta sunt, haec erunt specienda: in quibus sunt facultatibus, ejus propositi, cujus opinionis: tunc enim apparebit, numquid circumvenire velit eum, cum quo transigit. — § 12. Qui transigit de alimentis, non videbitur neque de habitatione, neque de vestiario transigisse: cum divus Marcus specialiter etiam de istis transigi voluerit. — § 13. Sed et si quis de alimentis transegerit, non habebit necesse etiam de habitatione, vel ceteris invitit transigere: poterit igitur vel de omnibus simul, vel de quibusdam facere transactionem. — § 14. De calciario quoque arbitrio praetoris transigendum est. — § 15. Si uni pluribusve fundus ad alimenta fuerit relictus, velintque eum distrahere; necesse est praetorem de distractione ejus, et transactione arbitrari. Sed si pluribus fundus ad alimenta fuerit relictus, et hi inter se transigant: sine praetoris auctoritate facta transactio rata esse non debet. Idem est et si ager fuerit in alimenta obligatus: nam nec pignus ad hoc datum, inconsulto praetore poterit liberari. — § 16. Arbitratu praetoris vel de universis alimentis, vel de parte eorum transigi oportere plusquam manifestum est. — § 17. Si praetor aditus, citra causae cognitionem, transigi permisit, transactio nullius erit momenti: praetori enim ea res quaerenda commissa est, non negligenda, nec donanda. Sed et si non de omnibus inquisierit, quae oratio mandat; hoc est, de causa, de modo, de personis transigentium: dicendum est, quamvis de quibusdam quaesierit, transactionem esse irritam. — § 18. Sed nec mandare ex hac causa jurisdictionem vel praesens provincia, vel praetor poterit. — § 19. Transactiones alimentorum etiam apud procuratorem Caesaris fieri possunt: [scilicet] si a fisco petantur alimenta, secundum quae [et] apud praefectos aeriarii transigi poterit. — § 20. Si cum his quidem esset de alimentis, transactionem autem de lite fuisset, transactio valere inconsulto praetore non potest: ne circumveniatur oratio: fingi enim lites poterunt, ut transactio etiam citra praetoris fiat auctoritatem. — § 21. Si eidem alimenta, et praeterea legatum praesenti die datum sit, et transactum fuerit citra praetoris auctoritatem: id, quod datum est, imputabitur prius in legatum, quod praesenti die datum est: superfluum, in alimentarium causam. — § 22. Si quis de alimentis transegerit sine praetoris auctoritate, id quod datum est, in praeterea alimenta cedet: nec interest, tantum in quantitate sit debita, quantum datum est, an minus, an plus: nam et si minus sit, adhuc tamen id quod in solum datum est, in praeterea alimenta imputabitur. Sane si quis, qui de alimentis transegit, locupletior factus sit ea solutione: in id quod factus sit locupletior, acquissimum erit in eum dari repetitionem: nec enim debet ex alieno damno esse locuples. — § 23. Si in annos singulos certa quantitas alicui fuerit relicta homini honestioris loci, veluti salarium annuum, vel usufructus: transactio et sine praetore fieri poterit. Caeterum, si usufructus modicus alimentorum vice sit relictus, dico transactionem citra praetorem factam nullius esse momenti. — § 24. Si cui non nummus ad alimenta, sed frumentum, atque oleum, et cetera, quae ad victum necessaria sunt, fuerint relicta; non poterit de his transigere:

21. L. 38, infr. de iudicis. — 22. L. 5, infr. de aliment. vel cibari. relict. — 23. L. 20, in pr. infr. de manum. vindict. — 24. L. 122, in pr. infr. de legat. 1. — 25. Vide tamen L. 6, l. ult. infr. de aliment. vel cibari. relict.; L. 43, l. 44, infr. de verb. sign. — 26. L. 12, infr. de aliment. vel cibari. relict. — 27. Arg. L. 12, in pr. supr. de offic. ejus, qui mandat. jurisd. — L. 1, § 1, in pr. infr. de extraord. cognit. — 28. Arg. L. 21, § 1, in fin. infr. de tutor. leg. curat. dat. — 29. L. 25, § 2, infr. de condit. indeb. — 30. L. 3, § 1, infr. si cui plus quam per leg. Falcid. — 31. L. 12, § 2, infr. quando dies legat. — 32. L. 95, § 1, in fin. infr. ad leg. Falcid. — 33. Adde causam L. ult. in fin. pr. infr. tit. prox. — 34. L. 5, supr. h. t. — 35. Obis. L. 78, in fin. infr. ad

sive annua sive menstrua ei relinquuntur. Si tamen ita sine praetore transegerit, ut in vicem eorum nummum quotannis, vel quomensibus acciperet, et neque diem, neque modum permutavit, sed tantum genus: vel ex contrario si pactus fuerit, ut in generibus alimenta acciperet, quae in nummis ei relicta fuissent: vel si vinum pro oleo, vel oleum pro vino, vel quid aliud commutavit: vel locum permutavit, ut quae erant ei Romae alimenta relicta, in municipio, vel in provincia acciperet, vel contra: vel personam [commutavit] ut quod a pluribus erat accepturus, ab uno acciperet: vel alium pro alio debitorem acciperet; haec omnia habent disceptionem praetoris, et pro utilitate alimentarius recipienda sunt. — § 25. Si ad habitationem certa quantitas sit annua relicta, et ita sit transactum sine praetore, ut habitatio praestetur, valet transactio: quia fructus habitationis praestatur, licet ruinae, vel incendio subjecta transactio est. Per contrarium quoque, si pro habitatione, quae erat relicta, placuerit certam quantitatem praestari; transactio rata est et citra praetorem.

9. Idem, lib. 1 Opiniorum.

Qui cum tutoribus suis de sola portione administrata tutela sua egerat, et transegerat, adversus eosdem tutores ex persona fratris sui, cui heres extiterat, agens, praescriptione factae transactionis non summovertur. — § 1. Transactio, quaecumque sit, de his tantum, de quibus inter convenientes placuit, interposita creditur. — § 2. Qui per fallaciam coheredis ignorans universa, quae in vero erant, instrumentum transactionis sine Aquiliana stipulatione interposuit, non tam paciscitur, quam dicitur. — § 3. Ei, qui nondum certus, ad se querelam contra patris testamentum pertinere, de aliis causis cum adversariis pacto transegit; tantum in his interpositum pactum nocebit, de quibus inter eos actum esse probatur. His tantum transactio obest, quamvis major annis vixit quinque eam interposuit, de quibus actum probatur: nam ea, quorum actiones competere [ei] postea compertum est, iniquum est perini pacto, id de quo cogitatum non docetur.

10. Idem, lib. 1 Responsorum.

De re filiorum, quos in potestate non habuit, transigentem patrem minime eis obesse placet.

11. Idem, lib. 4, ad Edictum.

Post rem judicatam, etiamsi provocatio non est interposita, tamen si negetur iudicatum esse, vel ignorari potest, an iudicatum sit, quia adhuc lis subesse possit, transactio fieri potest.

12. CELSUS, lib. 3 Digestorum.

Non est ferendus, qui generaliter in his quae testamento ei relicta sunt, transegerat, si postea causetur de eo solo cogitasse: quod prima parte testamenti, ac non etiam quod posteriore legatum sit. Si tamen postea codicillis proferuntur, non improbe mihi diciturus videtur, de eo duntaxat se cogitasse, quo illarum tabularum, quas tunc noverat, scriptura contineretur.

13. EMILIUS MACER, lib. 1, ad legem vicesimam Hereditatium.

Nullo procuratorum principis, inconsulto principe, transigere licet.

14. SCAEVOLE, lib. 2 Responsorum.

Controversia inter legitimum et scriptum heredem orta est, eaque transactione facta, certa lege finita est: quare, creditores quem convenire possunt? Respondit, si iidem creditores essent (qui transactionem fecissent): si alii creditores essent, propter incertum successionis, pro parte hereditatis, quam uterque in transactione expresserit, utilibus conveniendus est.

15. PAULUS, lib. 1 Sententiarum.

Pacto convento Aquiliana quidem stipulatio subici solet: sed consultus est, huic poenalem quoque stipulationem subungere: quia rescisso forte pacto, poena ex stipulatu peti potest.

16. HERMOGENIANUS, lib. 1 juris Epitomarum.

Qui fidem licite transactionis rupit, non exceptione tantum summovertitur, sed et poenam, quam si contra placitum fecerit, rato manente pacto stipulanti recte promiserat, praestare cogetur.

17. PAPINIANUS, lib. 2 Questionum.

Venditor hereditatis, emptori mandatis actionibus, cum debitore hereditario, qui ignorabat venditam esse hereditatem, transegit: si empto.

SC. Trebell. — 36. L. 135, in fin. infr. de verb. oblig. — L. 31, C. h. t. — L. 14, C. de inoffic. testam. — 37. L. 5, supr. h. t. — 38. L. 1, § 1, C. de iure deliber. — 39. L. 7, in pr. supr. h. t. — 40. L. 6, supr. h. t. — 41. L. 3, § 1, supr. h. t. — 42. L. 1, § 1, supr. de officio procurator. Caesar. — 43. Idem vide L. 3, in pr. supr. h. t. — 44. L. 2, § 1, supr. h. t. — 45. L. 7, § 12, supr. de pactis. — L. 6, C. de contrah. et committ. stipul.; L. 7, C. de pact. — 46. L. 122, § 1, infr. de verb. oblig. — 47. L. 57, C. h. t. — 48. L. 14, l. 41, C. h. t. — L. 56, § 1, in fin. infr. de solutio. — 49. L. 17, C. h. t. — 49. Vide tamen L. 10, § 1, supr. de pact.